

**Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
w Hajnówce, ul. Piłsudskiego 10**

**tel. 085 682 28 09, tel./fax 085 682 29 89
e- mail: pssehajnowka@wsse.bialystok.pl**

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ
POWIATU HAJNOWSKIEGO**

ZA ROK 2013

Marzec 2014

Spis treści

Wstęp	3
I. Działalność kontrolna	4
II. Nadzór i sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	4
II.1 Choroby przenoszone drogą pokarmową	5
II.2 Choroby przenoszone przez kleszcze	5
II.3 Sytuacja epidemiologiczna w zakażeniach krwiopochodnych	6
II.4 Sytuacja epidemiologiczna w chorobach, przeciwko którym stosowane są obowiązkowe szczepienia ochronne	6
II.5 Inne choroby	7
III. Ocena wykonawstwa szczepień	8
IV. Nadzór nad stanem sanitarnym obiektów służby zdrowia	9
V. Nadzór nad jakością wody	12
V.1 Ocena jakości wody do spożycia dla ludzi	12
V.2 Ocena jakości wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli	13
V.3 Ocena jakości wody w basenach kąpielowych	14
V.4 Ocena jakości wody ciepłej w kierunku obecności bakterii Legionella	14
VI. Nadzór nad stanem sanitarnym obiektów użyteczności publicznej	14
VI.1 Ocena stanu sanitarnego miejscowości, tras i obiektów turystycznych	14
VI.2 Ocena stanu sanitarnego zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy	15
VI.3 Ocena stanu sanitarnego innych obiektów użyteczności publicznej	15
VII. Nadzór nad bezpieczeństwem żywności	15
VII.1 Ocena stanu sanitarnego zakładów żywności i żywienia	15
VII.2 Ocena jakości zdrowotnej żywności	17
VII.3 Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego	18
VII.4 Informacja o współpracy z innymi jednostkami kontrolnymi	19
VIII. Nadzór nad środowiskiem pracy	19
VIII.1 Ocena warunków higieniczno-sanitarnych	19
VIII.2 Ocena w zakresie stosowania oraz wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin preparatów chemicznych	21
VIII.3 Ocena w zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków	22
VIII.4 Ocena w zakresie nadzoru nad produktami biobójczymi	22
VIII.5 Ocena sytuacji w zakresie narażenia na czynniki biologiczne	22
VIII.6 Ocena w zakresie narażenia na działanie czynników rakotwórczych	23
VIII.7 Ocena w zakresie występowania chorób zawodowych	24
IX. Nadzór nad stanem sanitarnym placówek oświatowo-wychowawczych i higieną procesów nauczania	24
IX.1 Ocena stanu sanitarnego placówek oświatowo-wychowawczych	24
IX.2 Higiena procesów nauczania	25
IX.3 Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego	26
IX.4 Dożywianie w szkołach	26
IX.5 Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach	27
X. Działania oświatowo-zdrowotne i promujące zdrowie w powiecie	27
XI. Rozpatrywanie skarg, wniosków, interwencji od ludności	29
XII. Wnioski	30

Załączniki

1. Sytuacja epidemiologiczna powiatu hajnowskiego w latach 2012-2013
2. Ocena jakości wody w wodociągach w 2013 roku
3. Informacja o stanie sanitarnym podmiotu leczniczego z terenu powiatu hajnowskiego będącego pod nadzorem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku

WSTĘP

W 2013r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce kontynuował realizację nałożonych zadań wynikających z ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011r. Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.).

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- 1) higieny środowiska,
- 2) higieny pracy w zakładach pracy,
- 3) higieny radiacyjnej,
- 4) higieny procesów nauczania i wychowania,
- 5) higieny wypoczynku i rekreacji,
- 6) zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku,
- 7) higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne
- w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Działania są planowane w oparciu o potrzeby regionu oraz wskazania jednostek nadrzędnych, jak również podejmowane są działania w oparciu o bieżącą sytuację stanu sanitarnego.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa ludności i poprawy stanu sanitarnego powiatu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce rozwiązywał problemy zdrowia publicznego w sposób kompleksowy, polegający nie tylko na przeprowadzaniu w ramach nadzoru bieżącego i zapobiegawczego kontroli i badań laboratoryjnych, ale również na powszechnej edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia realizowanej we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi w tym organizacjami samorządowymi oraz społecznością lokalną.

Zakresem działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Hajnówce objęty był obszar o powierzchni 1624 km² (2 miasta i 9 gmin), liczba ludności powiatu według stanu na dzień 31.12.2012r. wynosiła 45984 osoby.

Zadania wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz z wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego i Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w 2013r. realizowane były przez 25 pracowników zatrudnionych w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Hajnówce

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie, która wprowadziła zmiany do ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce w 2012r. nie nadzorował obiektów, dla których Starostwo Powiatowe w Hajnówce jest organem założycielskim lub prowadzącym. Z dniem 1 stycznia 2010r. zostały one przekazane do bezpośredniego nadzoru Podlaskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Białymstoku jako organowi I instancji.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku przekazał do wiadomości „Informację o stanie sanitarnym podmiotu leczniczego z terenu powiatu hajnowskiego, będącego pod nadzorem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku”, którą PPIS w Hajnówce dołączył do sprawozdania jako załącznik nr 3.

I. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

Podstawowe dane liczbowe z działalności nadzorowej w 2013r. zestawiono w poniższej tabeli Tabela nr 1.

Liczba obiektów w ewidencji PPIS	1059
Liczba obiektów poddanych kontroli	753
w tym liczba obiektów, w których stwierdzono nieprawidłowości	179 (23,77%)
Liczba przeprowadzonych kontroli	965
w tym z uchybieniami	213 (22,07%)
Liczba dochodzeń epidemiologicznych	311
Liczba wydanych decyzji merytorycznych ogółem	348
w tym nakazujące wstrzymanie działalności całego obiektu lub części z powodu rażących zaniedbań higienicznych.	5
Liczba wydanych opinii, decyzji, uzgodnień i innych spraw z zakresu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	72
Liczba wystąpień pokontrolnych	58
Liczba wydanych postanowień	65
Liczba i kwota nałożonych grzywien w celu przymuszenia do wykonania obowiązku	9/6000zł
Liczba i kwota nałożonych mandatów	34/6450zł
Liczba wniosków o nałożenie kary pieniężnej przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku	2
Liczba pobranych próbek do badań laboratoryjnych (w tym: wody, żywności, materiału biologicznego, kosmetyków)	479
Liczba postanowień o zabezpieczeniu środków spożywczych o niewłaściwej jakości	16

II. NADZÓR I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŹNYCH

Celem nadzoru epidemiologicznego jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych oraz wczesne wykrywanie zagrożeń w celu ich skutecznego zwalczania . W roku 2013 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Hajnówce kontynuowała działania dotyczące profilaktyki i zapobiegania zagrożeniom epidemiologicznym.

Na podstawie prowadzonego monitoringu stwierdza się, że nie wystąpiły zachorowania na choroby zakaźne w nietypowym dla nich sezonie lub terenie geograficznym. Nie zgłaszano przypadków wystąpienia choroby spowodowanej czynnikiem egzotycznym

Szczegółowe zestawienie zachorowań wraz ze współczynnikami zapadalności za 2012 i 2013 rok w powiecie hajnowskim przedstawiono w załączniku nr 1.

1. Choroby przenoszone drogą pokarmową

W roku 2013 na obszarze powiatu hajnowskiego nie notowano zachorowań na dur brzuszny, dury rzekome, włośnicę oraz zatruc jadem kiełbasianym.

W 2013r. w porównaniu z rokiem 2012 wzrosła liczba przypadków zatruc pokarmowych pałeczkami *Salmonella*. W roku sprawozdawczym zarejestrowano 26 przypadków (współczynnik zapadalności w powiecie – 56,5), natomiast w 2012 roku wystąpiło 17 przypadków zatruc (współczynnik zapadalności w powiecie – 37,1).

W 2013 roku nadzorem epidemiologicznym objęto 17 nosicieli pałeczek *Salmonella* nowo zarejestrowanych i 1 nosiciela z roku 2012, zaś w 2012 roku nadzorem epidemiologicznym obejmowano 11 nosicieli.

Przyczyny zachorowań, wywołanych pałeczką *Salmonella* to głównie nie przestrzeganie podstawowych procedur higieny oraz brak znajomości zasad przechowywania żywności i jej ochrony przed zanieczyszczeniem mikrobiologicznym.

W roku 2013r. wystąpiło 1 ognisko zatrucia pokarmowego na przyjęciu weselnym w restauracji „Leśniczanka” w Hajnówce. Czynnikiem etiologicznym była *Salmonella Entertidis*, nośnikiem zaś ciasta podawane na przyjęciu weselnym. Zachorowało 14 osób, wykryto 6 nosicieli bezobjawowych, zaś 4 osoby zostały odsunięte od pracy.

W roku 2013 obserwowano zwiększenie liczby zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe – ogółem 71, zaś w 2012 r. zarejestrowano 27 zachorowań. Czynnikiem etiologicznymi wywołującymi zachorowania w 2013r. były rotawirusy, norowirusy i adenowirusy, ponadto w 15 przypadkach wirusów nie określono.

Ilość zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 oraz biegunek u dzieci do lat 2 była większa o 40% (w 2013 – 45 zachorowań, w 2012 – 27).

Na obszarze powiatu hajnowskiego od wielu lat nie odnotowano zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu A (tzw. żółtaczka pokarmowa).

2. Choroby przenoszone przez kleszcze

Powiat hajnowski jest obszarem endemicznym chorób przenoszonych przez kleszcze – kleszczowego zapalenia mózgu i boreliozy z Lyme. W 2013r. zwiększyła się liczba zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu o ok. 67% oraz nieznacznie wzrosła liczba zachorowań na boreliozę z Lyme (o ok. 8,5%). Zestawienie zachorowań na przestrzeni 5 lat przedstawiono w tabelach nr 2 i nr 3.

Tabela nr 2 Zachorowania na kleszczowe zapalenie mózgu

ROK	Liczba zachorowań	Zapadalność powiat hajnowski
2009	11	23,3
2010	14	29,9
2011	16	34,5
2012	9	19,6
2013	15	32,6

W 2013 roku na kleszczowe zapalenie mózgu zachorowało 15 osób, wszystkie przypadki były hospitalizowane. Nie rejestrowano zachorowań wśród osób szczepionych p/kleszczowemu zapaleniu mózgu. Zachorowało 5 osób ze środowiska miejskiego oraz 10 osób ze środowiska wiejskiego.

Tabela nr 3 Zachorowania na boreliozę

ROK	Liczba zachorowań	Zapadalność powiat hajnowski
2009	179	379,0
2010	80	171,0
2011	47	101,3
2012	71	154,9
2013	77	167,4

Stwierdzono następujące postacie zachorowań na boreliozę:

- postać stawowa: 33 przypadki,
- postać neurologiczna: 3 przypadki,
- rumień wędrujący: 41 przypadków.

3. Sytuacja epidemiologiczna w zakażeniach krwiopochodnych

W 2013r. sytuacja zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby kształtowała się korzystniej niż w roku ubiegłym:

- 1 przypadek zachorowania na wzv typu B – przewlekłe
- 2 zachorowania na wzv typu C wg definicji z 2009r.
- 1 przypadek zachorowania na wzv typu C wg definicji z 2005r.

Dla porównanie w 2012 roku sytuacja epidemiologiczna kształtowała się następująco:

- 3 przypadki zachorowania na wzv typu B – przewlekłe
- 3 zachorowania na wzv typu C wg definicji z 2009r.
- 2 zachorowania na wzv typu C wg definicji z 2005r.
- 1 zachorowanie na wzv typu B+C

Pomimo szczepień ochronnych p/wzw B nadal rejestrowane są nowe zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu B. Należy jednak zwrócić uwagę, iż obecnie istnieje większe ryzyko zakażenia wirusem HCV niż HBV, gdyż w przypadku wzv typ C brak opracowanej szczepionki.

Problemem niezmiernie ważnym dla zapobiegania i zwalczania wzv C, podobnie jak wzv B jest przeprowadzanie skutecznej sterylizacji sprzętu medycznego w zakładach ochrony zdrowia, jak i w gabinetach kosmetycznych, fryzjerskich, tatuażu, gdzie dokonuje się czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich.

W celu zwrócenia uwagi młodzieży na problem zakażeń krwiopochodnych (w tym wzv typu B i typu C) pracownicy PSSE w Hajnówce przeprowadzili 7 szkoleń dla 140 uczniów.

4. Sytuacja epidemiologiczna w chorobach, przeciwko którym stosowane są obowiązkowe szczepienia ochronne

W roku 2013 podobnie, jak w latach poprzednich nie występowały na obszarze powiatu hajnowskiego zachorowania na błonicę (dyfteryt), tężec, nagminne porażenie dziecięce (polio) i odrę.

W 2013r. zarejestrowano 50 zachorowań na różyczkę, współczynnik zapadalności 108,7. Liczba zachorowań na różyczkę w porównaniu do lat poprzednich (w 2012r. – 0, w 2011r. – 2, 2010r. – 7) zdecydowanie zwiększyła się. Były to przypadki nie potwierdzone stosownymi badaniami. Głównie chorowali młodzi mężczyźni w wieku od 15 do 24 lat (46 przypadków).

W 2013r. zarejestrowano 2 zachorowania na świnkę, w 2012 nie rejestrowano zachorowań na świnkę.

W roku 2013 w porównaniu do 2012 zmniejszyła się liczba zachorowań na krztusiec. Wystąpiło 5 zachorowań, dla porównania w ubiegłym roku zarejestrowano 18 zachorowań.

5. Inne choroby

W 2013r. obserwowano wzrost zachorowań na wirusowe zapalenia mózgu nie określone oraz wirusowe zapalenia opon mózgowych nie określone, w/w zachorowania w 2012r. nie wystąpiły. W porównaniu do roku ubiegłego o 50% zmniejszyła się liczba zachorowań na bakteryjne zapalenia opon mózgowych i mózgu oraz o 85% liczba nieokreślonych zapaleń opon mózgowych.

Tabela nr 4 Analiza zapaleń mózgu i opon mózgowych

L.p.	Jednostka chorobowa	2012	2013
1	Inne wirusowe zapalenie mózgu nie określone	0	2
2	Wirusowe zapalenie opon mózgowych, inne i nie określone	0	3
3	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	8	4
4	Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone	7	1

Od 2013r. Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadzi nadzór epidemiologiczny nad zachorowaniami na gruźlicę. W 2013r. zgłoszone były 4 przypadki gruźlicy płuc potwierdzonej bakteriologicznie i 1 przypadek gruźlicy ośrodkowego układu nerwowego. Jedna osoba chora na gruźlicę zmarła.

Problemem powiatu pozostają nadal pokąsania przez znane i nieznanne (wałęsające się, bezpańskie) zwierzęta. Liczba pokąsań i styczości ze zwierzętami zmniejszyła się w stosunku do roku 2012 – 80 przypadków w 2013r., 89 przypadków w 2012r. Wśród 80 zgłoszonych przypadków pokąsań 53 osoby zostały pokąsane przez psy znane, 16 przez psy nieznanne, 7 przez koty oraz 1 przez bobra, 3 przez gryzonie.

W 2013 roku 11 osób zaszczepiono p/wścieklicznie, w tym 8 osób po pokąsaniu przez psa, 1 – po pokąsaniu przez bobra, 2 – po pokąsaniu przez myszy. Liczba osób szczepionych w porównaniu do 2012r. zmniejszyła się o ok. 35% (w 2012r. – 17).

W roku 2013 nastąpił znaczny spadek zachorowań na ospę wietrzną w stosunku do roku 2012 (w 2012r. -199, w 2013r. - 29). Choroba ta nadal jest problemem epidemiologicznym ze względu na wielką zaraźliwość. Stąd też liczne zachorowania w skupiskach dzieci tj. w przedszkolach i szkołach podstawowych.

Zgłoszonych w 2013r. podejrzeń zachorowań oraz zachorowań na grypę było ok. 5-krotnie więcej niż w roku 2012. Rozkład zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę w grupach wiekowych przedstawia tabela.

Tabela nr 5 Porównanie zachorowań na grypę w roku 2012 i 2013

Okres	Grupa wiekowa (lata)				razem
	0-4	5-14	15-64	65 i więcej	
01.01.- 31.12.2013	4	15	95	12	126
01.01.- 31.12.2012	0	8	16	0	24

W 2013r. wystąpiło 5 potwierdzonych laboratoryjnie przypadków grypy typu AH1N1. Gabinet Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Hajnówce oraz 2 lekarzy z Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „HAJMED” w Hajnówce uczestniczy w programie nadzoru nad grypą SENTINEL. Pobrano 14 próbek do badań w kierunku grypy, 5 wyników było dodatnich.

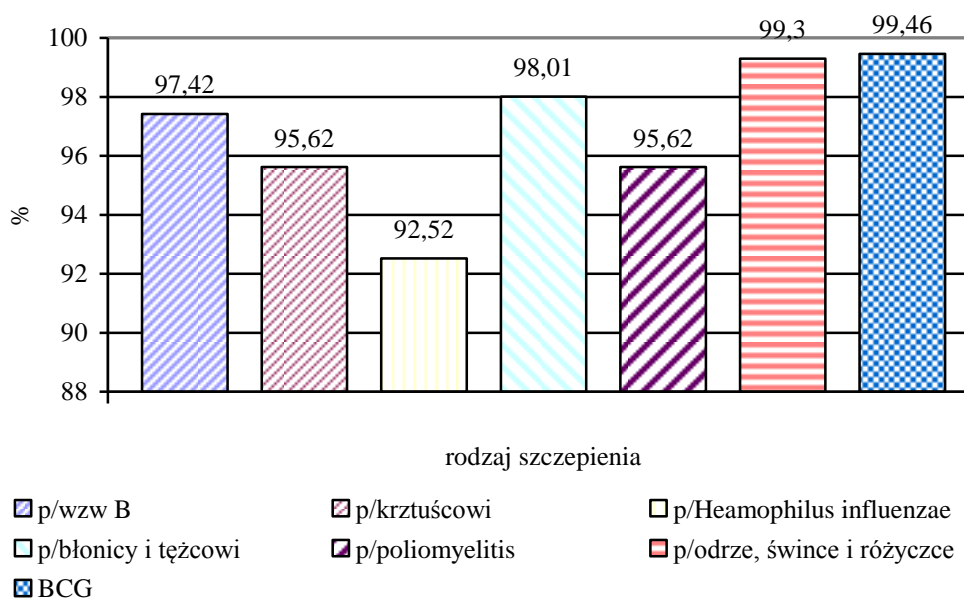
III. Ocena wykonawstwa szczepień ochronnych

Na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Hajnówce w roku 2013 świadczenia w zakresie szczepień ochronnych prowadziło 7 jednostek organizacyjnych: SP ZOZ w Hajnówce, NZOZ „HAJMED” w Hajnówce, NZOZ „Poradnia Lekarza Rodzinnego” w Kleszczelach, Indywidualna Praktyka Lekarska w Czeremsze, NZOZ w Czyżach, Gabinet Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Hajnówce oraz NZOZ „ZDROWIE” w Hajnówce. W w/w jednostkach organizacyjnych szczepienia ochronne były wykonywane w 19 punktach. Wszystkie punkty szczepień były odpowiednio wyposażone w niezbędny sprzęt.

W punktach szczepiennych istniały warunki bezpiecznego wykonywania szczepień ochronnych. Kwalifikacyjne badanie lekarskie dzieci przed każdym szczepieniem przeprowadzali lekarze posiadający przeszkolenie w zakresie szczepień ochronnych. Szczepień ochronnych dokonywały pielęgniarki również posiadające przeszkolenie w zakresie szczepień. Dokumentacja szczepienna we wszystkich punktach szczepiennych była założona i prowadzona prawidłowo.

Ryc. 1 Procent zaszczepienia dzieci i młodzieży z roczników 1994-2013

Realizacja obowiązkowych szczepień ochronnych nadal utrzymuje się na wysokim poziomie - procent zaszczepienia dzieci i młodzieży powyżej 92% (Ryc. 1). Poza istniejącymi p/wskazaniami lekarskimi stałymi i czasowymi, zwiększa się liczba rodziców odmawiających zgody na zaszczepienie dzieci bądź określoną szczepionką – najczęściej przeciw odrze, śwince i różyczce, bądź wszystkim obowiązkowym szczepieniom ochronnym. W 2013 liczba osób uchylających od obowiązkowych szczepień ochronnych wynosiła 18.

W roku 2013 zanotowano 1 przypadek niepożądanego odczynu poszczepiennego po szczepieniu szczepionką o nazwie ACT HiB (p/Heamophilus influenzae typ B).

IV. NADZÓR NAD STANEM SANITARNYM OBIEKTÓW SŁUŻBY ZDROWIA

a) ocena stanu technicznego

W 2013 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce nadzorem obejmował 34 podmioty lecznicze (13 przychodni/ośrodków zdrowia, zakład rehabilitacji leczniczej, punkt pobrań materiału laboratoryjnego, 3 publiczne zakłady opieki zdrowotnej, 1 zakład opieki zdrowotnej Aresztu Śledczego, 15 gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej SPZOZ w Hajnówce przy szkołach) i 52 praktyk zawodowych (3 indywidualne praktyki lekarskie, 23 indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie, 13 indywidualnych praktyk lekarzy dentyków, 11 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarzy dentyków, 2 grupowe praktyki lekarzy dentyków).

W 2013r. utworzone zostały 3 obiekty:

- Diagnostyka Sp. z o.o. w Krakowie Punkt Pobrań w Hajnówce,
- Specjalistyczna Praktyka Ginekologiczna lek. med. Paweł Kulesza w Hajnówce,
- Grupowa Praktyka Stomatologiczna Barbara Fiedorowicz-Mucha i Grzegorz Mucha s.c. Gabinet Stomatologiczny w Hajnówce,

zaś 5 obiektów zlikwidowano:

- Kontraktowy Gabinet Stomatologiczny lek stom. Elżbieta Gawryluk w Hajnówce,
- Gabinet Stomatologiczny lek. stom. Wiera Juszczyk w Hajnówce,

- Indywidualna Praktyka Lekarska Dentystyczna lek. stom. Wiera Owłasiuk w Hajnówce,
- Prywatny Gabinet Stomatologiczny lek. stom Mirosław Woroniecki w Hajnówce,
- Gabinet Stomatologiczny lek. stom. Joanna Ostaszewska w Narwi.

W roku 2013 w podmiotach leczniczych w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 42 kontrole, zaś w gabinetach praktyk zawodowych – 53 kontrole.

Wszystkie obiekty zostały skontrolowane, w tym nieprawidłowości stwierdzono w 2 obiektach. W związku z powyższym wydano 2 decyzje dotyczące:

a. niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego:

- zły stan sanitarno-techniczny ścian i częściowo sufitu w dwóch gabinetach lekarskich oraz ślady zacieku i łuszczącej się farby na ścianie przy kratce wentylacyjnej w składziku porządkowym w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „HAJMED” w Hajnówce.

b. niewłaściwych warunków higienicznych:

- brak oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych, brak rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych w Centrum Medycznym „Diagnostyka” NZOZ w Białymstoku Pracowni Tomografii Komputerowej Nr 2 w Hajnówce,
- brak zamykanych pojemników transportowych do transportu wewnętrznego odpadów medycznych w Centrum Medycznym „Diagnostyka” NZOZ w Białymstoku Pracowni Tomografii Komputerowej Nr 2 w Hajnówce

W dwóch obiektach wykonano natomiast nieprawidłowości ujęte w programach dostosowawczych:

- 1 podmiot dostosował się do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739) – w Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Hajnówce zapewniona została klimatyzacja w sali pobierania krwi, sekcji laboratoryjnej i ekspedycji
- 1 podmiot dostosował się do wymogów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2012r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia podmiotu leczniczego dla osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2012r. poz. 808) – w Zakładzie Opieki Zdrowotnej Aresztu Śledczego pomieszczenia (gabinet lekarsko-zabiegowy, gabinet stomatologiczny oraz izby chorych) zostały odizolowane od reszty użytkowników oraz odremontowano je – zapewniono ściany zmywalne, utworzono ciąg sterylizacyjny w gabinecie stomatologicznym, wymieniono stolarkę okienną, powiększono szerokość otworu drzwiowego w izbie chorych, zapewniono nowe punkty higieny rąk i mycia sprzętu wielokrotnego użycia oraz zapewniono właściwie wykonane pomieszczenie higieny osobistej w izbie chorych.

Nadal 15 podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie spełnia wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739), wszystkie mają

pozytywnie zaopiniowane programy dostosowawcze. Najczęściej w programach dostosowawczych ujęto brak właściwie zorganizowanego ciągu technologicznego sterylizacji w sterylizatorniach gabinetowych.

b) ocena czystości i porządku

Stan porządkowy wszystkich kontrolowanych podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie budził zastrzeżeń.

c) Nadzór nad postępowaniem z odpadami medycznymi

Na podstawie przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że postępowanie z odpadami we wszystkich podmiotach wykonujących działalność leczniczą było prawidłowe.

Podmioty wytwarzające odpady niebezpieczne posiadały prawidłową dokumentację dotyczącą wytwarzania odpadów (pozwolenie lub informację) oraz przekazywania odpadów uprawnionym odbiorcom (karty przekazania odpadów). Wszystkie podmioty posiadały opracowane procedury i instrukcje stanowiskowe dotyczące postępowania z odpadami medycznymi. Kontrole wykazały prawidłowe znakowanie worków i pojemników.

Odpady medyczne z punktów ich wytwarzania były prawidłowo transportowane do miejsca ich przechowywania. Wyjątek stanowiła tylko Pracownia Tomografii Komputerowej nr 2 w Hajnówce, w której po rezygnacji z usług transportu wewnętrznego SPZOZ w Hajnówce, nie zapewniono pojemnika do transportu odpadów medycznych. Właściciel obiektu w krótkim terminie zapewnił w/w pojemnik.

Do czasu przekazania odpadów medycznych uprawnionym odbiorcom, przechowywano je w wydzielonych zamykanych lodówkach znajdujących się w pomieszczeniach porządkowych lub w magazynku do przechowywania odpadów Szpitala im. W. Mantiuka SPZOZ w Hajnówce.

Na podstawie analizy kart przekazania odpadów stwierdzono, że odpady medyczne z większości podmiotów leczniczych w powiecie hajnowskim odbierane były przez uprawnionego odbiorcę Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe „MPO” Sp. z o.o. w Białymstoku ul. 27 Lipca 62, a następnie były spalane w spalarni w Hajnówce. Wyjątek stanowił podmiot Diagnostyka Sp. z o.o. w Krakowie Punkt Pobrań w Hajnówce, w którym odpady zabierane był przez EMKA Sp z o.o. Handel-Usługi w Żyrardowie.

d) Ocena procesu dezynfekcji i sterylizacji w obiektach służby zdrowia.

Na podstawie przeprowadzonych w 2013 roku kontroli placówek służby zdrowia w zakresie przestrzegania reżimu p/epidemicznego stwierdzono, że znajomość zasad prowadzenia dezynfekcji bieżącej sprzętu i narzędzi lekarskich roztworami preparatów dezynfekcyjnych nie budziła zastrzeżeń.

Zaopatrzenie placówek w preparaty dezynfekcyjne było wystarczające, terminy ważności przestrzegane. Odpowiednie procedury zostały opracowane i były przestrzegane.

Na terenie powiatu hajnowskiego nadzorem objęto podmioty, w których na wyposażeniu są 23 autoklawy parowo-próżniowe. Procesy sterylizacji przeprowadzano zgodnie z zaleceniami producentów sprzętu.

Informacja o stanie sanitarnym Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Hajnówce; ul. Lipowa 190, w tym Szpitala im. lek. Włodzimierza Mantiuka, w Hajnówce przekazana przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora w Białymstoku będącego pod jego nadzorem została zawarta w załączniku Nr 3.

V. NADZÓR NAD JAKOŚCIĄ WODY

1. Ocena jakości wody do spożycia dla ludzi

Nadzór sanitarny nad jakością wody przeznaczonej do spożycia w 2013 roku prowadzono w 19 wodociągach publicznych i w 2 wodociągach zakładowych, które pełniły rolę urządzeń zbiorowego zaopatrzenia. Ponadto wodę do spożycia dostarczały 3 wodociągi spoza powiatu hajnowskiego: wodociąg Orla i gminny Bielsk (powiat bielski) oraz wodociąg Pawły (powiat białostocki), które dostarczały wodę dla 314 osób. Nadzorem objęto też parafialną studnię „Krynoczka”.

Wodociągi w sposób zbiorowy zaopatrywały 45713 mieszkańców powiatu hajnowskiego. W 2013 roku - 271 mieszkańców powiatu hajnowskiego korzystało z wody ze studni przydomowych o niekontrolowanej jakości.

Na koniec roku wodę o przydatnej jakości spożywało 43001 osób. Wodę o kwestionowanej jakości pod względem parametrów fizykochemicznych na koniec roku spożywało 2712 osób.

Tabela 6. Dane liczbowe dotyczące zaopatrzenia w wodę w 2013 roku

Liczba mieszkańców powiatu hajnowskiego ogółem (wg GUS na koniec 2012r.)	45984
Liczba mieszkańców hajnowskiego korzystająca z wody o kontrolowanej jakości	45713 (99,41%)
Liczba mieszkańców powiatu korzystających z wody o niekontrolowanej jakości	271 (0,59%)
Liczba mieszkańców powiatu korzystających z wody o niekwestionowanej jakości na koniec roku	43001 (94,07%)
Liczba mieszkańców korzystających z wody o kwestionowanej jakości	2712 (5,93%)

Do badań laboratoryjnych pobrano ogółem 94 próbki wody (92 próbki z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i 2 próbki ze studni „Krynoczka”). W 3 próbkach wody kwestionowano parametry fizykochemiczne takie jak: mangan i mętność. Były to:

- wodociąg miejski Hajnówka – 1 próbka wody w sieci wodociągowej Dubiny ze względu na NDS mętności
- wodociąg Łosinka – 1 próbka wody podawanej do sieci wodociągowej (SUW) - ze względu na NDS manganu
- wodociąg Narewka - 1 próbka wody podawanej do sieci wodociągowej (hydrofornia) – ze względu na NDS mętności i manganu

Nie kwestionowano próbek ze względu na wskaźniki bakteriologiczne.

Tabela 7. Wykaz kwestionowanych parametrów:

L.p	Nazwa kwestionowanego parametru	Nazwa wodociągu, punkt pobrania	Liczba ludności	Liczba dni przekroczenia
1.	Mętność	1. miejski Hajnówka – sieć Dubiny 2. Narewka - hydrofornia	1177 2712	10 365
2.	Mangan	1. Narewka - hydrofornia 2. Łosinka – stacja uzdatniania wody	2712 657	365 252

Tabela 8. Wykaz miejscowości na terenie których kwestionowano jakość wody w ciągu roku 2013r.

Gmina Hajnówka 1177 osób	Wodociąg miejski Hajnówka - 10 dni - Dubiny, Lipiny, Postołowo. Skryplewo, Sawiny Gród
Gmina Narew 634 osoby	Wodociąg Łosinka – 252 dni Łosinka, Krzywiec, Przybudki, Kowela, Nowiny, Kotłówka
Gmina Narewka 23 osoby	Wodociąg Łosinka - 252dni - Krynica

Tabela 9. Wykaz miejscowości na terenie których kwestionowano jakość wody na koniec 2013r.

Gmina Narewka 2701 osób	Wodociąg Narewka -Narewka, Stoczek, Świnoroje, Janowo, Mikłaszewo, Grodzisk, Skupowo, Mińkówka, Zabłotczyzna, Lewkowo Stare, Lewkowo Nowe, Ochrymy, Bielscy, Baczyńscy, Podlewkowie, Planta, Eliaszuki, Bazyłowe, Bokowe, Chomińszczyzna, Dąbrowa, Michnówka, Suszczy Borek, Kapitańszczyzna, Kasjany, Kordon, Bernadzki Most, Cieremki, Nowiny, Porosłe.
Gmina Narew 11 osób	Wodociąg Narewka - Gramotne

W celu poprawy jakości wody do spożycia wydano 2 decyzje nakazowe (wodociąg Łosinka i Narewka) oraz 1 decyzję umarzającą (wodociąg miejski Hajnówka) ze względu na szybką poprawę jakości wody, sporządzono 2 wystąpienia dotyczące poprawy jakości wody (wod. Kleszczele I i Dubicze Cerkiewne).

Niewłaściwy stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 3 stacjach wodociągowych: Czyże, Suchowolce i Czerlonka. Na poprawę stanu sanitarnego powyższych obiektów prowadzone jest postępowanie administracyjne

W 2013r. zakończono kompleksową modernizację stacji wodociągowej Nowoberezowo wraz z procesem uzdatniania wody. Wybudowano 13,882 km sieci wodociągowej (wod. miejski Hajnówka – 0,613 km, wod. Dubicze Cerkiewne – 2,607 km, wod. Kuzawa – 8,513 km, wod. Narewka – 2,149km).

2. Nadzór nad jakością wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

W 2013r. w powiecie hajnowskim funkcjonowały 2 miejsca wykorzystywane do kąpieli: „Repczyce” oraz „Dubicze Cerkiewne”. Próbek wody ramach nadzoru sanitarnego nie pobierano, natomiast podczas kontroli dokonywano wizualnej oceny wody w zakresie występowania sinic, materiałów smolistych i innych odpadów. Jakość wody pod względem mikrobiologicznym była monitorowana przez administratorów w ramach kontroli wewnętrznej, a sprawozdania z badań wody były przekazywane do PSSE w Hajnówce.

Nie odnotowano skarg użytkowników na jakość wody w powyższych obiektach. Kontrola miejsca wykorzystywanego do kąpieli „Repczyce” wykazała niekompletne jego wyposażenie w sprzęt medyczny i artykuły sanitarne do udzielania I pomocy. Ponadto w/w obiekt funkcjonował bez obsady ratowników wodnych. W stosunku do administratora miejsca wykorzystywanego do kąpieli „Dubicze Cerkiewne” prowadzone jest postępowanie administracyjne sprawie zapewnienia bieżącej zimnej i ciepłej wody w ustępach.

3. Nadzór nad jakością wody w basenach kąpielowych

W powiecie hajnowskim w 2013 roku funkcjonowały 2 baseny: kryta pływalnia oraz basen odkryty w Hajnówce.

W trakcie prowadzonego nadzoru sanitarnego pobrano 8 próbek wody do kąpielii do badań laboratoryjnych parametrów mikrobiologicznych, ponadto zarządzający obiektami przeprowadzali badania jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej.

Baseny odkryte w powiecie hajnowskim są obiektami o niskim standardzie. Zaplecze sanitarne basenu sezonowego w Hajnówce jest wspólne dla boiska sportowego, dozowanie i rozprowadzanie chloru w nieckach odbywa się ręcznie.

4. Ocena jakości wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii Legionella sp. w budynkach zbiorowego zamieszkania.

W 2013 roku kontynuowano monitoring wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii Legionella sp. Do badań wytypowano 2 obiekty zbiorowego zamieszkania osób starszych: Dom Opieki w Trześciance i Ośrodek Opiekuńczy w Starzynie. W zbadanych próbkach bakterii Legionella sp. nie wykryto.

Do właścicieli największych obiektów zamieszkania zbiorowego jak: internat, areszt oraz zakłady hotelarskie, a także do Parku Wodnego wystosowano wystąpienia w sprawie zagrożeń bakteriami Legionella sp. W dwóch obiektach ich właściciele badania w tym kierunku przeprowadzili w ramach kontroli wewnętrznej.

VI. NADZÓR NAD STANEM SANITARNYM OBIEKTÓW UZYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

1. Ocena stanu sanitarnego miejscowości, tras i obiektów turystycznych.

Nadzorem sanitarnym objęto 25 obiektów hotelarskich, 1 kemping oraz 3 trasy turystyczne. Spośród tej grupy obiektów kategoryzację posiadały 2 hotele: Hotel „Żubrówka” - **** i Hotel „Białowieski” - *** oraz Kemping „U Michała” w Białowieży- *.

Stan sanitarny tras i obiektów turystycznych większych zastrzeżeń nie budził. Jedynie na terenie gminy Czeremcha stwierdzono nieznaczne zaśmiecenie terenu przy pojemnikach na odpady tuż przed wjazdem na graniczne przejście Połowce oraz niewłaściwy stan 3 wiat przystankowych usytuowanych przy trasie na terenie gminy Dubicze Cerkiewne.

Uchybienia sanitarne stwierdzono w 4 obiektach hotelarskich:

- Centrum Wypoczynku Rodzinnego „Ostoja” w Białowieży
- Hotel „Żubrówka” w Białowieży
- Hotel „Białowieski” w Białowieży
- Pokoje gościnne Białowieskiego Parku Narodowego w Białowieży

W w/w obiektach najczęściej stwierdzane uchybienia to: zniszczone ściany i sufity w pokojach mieszkalnych, pomieszczeniach sanitarno-higienicznych, zniszczone wykładziny podłogowe i niektóre elementy wyposażenia. Ponadto w Hotelu „Żubrówka” uchybienia dotyczyły świadczenia usług kosmetycznych w SPA – brak procedur określających zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji. Zalecenia pokontrolne zostały wykonane w 3 obiektach, natomiast w stosunku do 1 obiektu hotelarskiego prowadzone jest postępowanie administracyjne.

W 2013 roku została powiększona baza noclegowa wraz z uruchomieniem kompleksu wypoczynkowo-rekreacyjnego (SPA, basen) w Hotelu „Białowieski” w Białowieży. Ponadto rozpoczęto przebudowę drogi wojewódzkiej wraz z infrastrukturą do granicy państwa w

Połowcach na odcinku Hajnówka – Jelonka, co przyczyni się do poprawy komfortu i bezpieczeństwa podróży turystów i mieszkańców.

2. Ocena stanu sanitarnego zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej i tatuażu.

W 2013r. skontrolowano 46 zakładów prowadzących działalność usługową w zakresie regeneracji, pielęgnacji, upiększania włosów i ciała, w tym: 34 zakłady fryzjerskie, 8 zakładów kosmetycznych, 2 gabinety odnowy biologicznej i 2 zakłady świadczące więcej niż jedną usługę (fryzjersko-kosmetyczny, kosmetyczny z solarium). Stan sanitarny większości obiektów zastrzeżeń nie budził, za wyjątkiem Gabinetu Kosmetycznego „Wysokie Obcasy” w Hajnówce ul. 3 Maja 44 i Studio Kosmetycznego w Hajnówce ul. Mazury 1, w których stwierdzono brak oznakowania kosmetyków terminem przydatności, brudne z ubytkami tynku i odpryskami ściany oraz zniszczone elementy wyposażenia zakładu. Większość usterek zostało usuniętych, jedynie na poprawę stanu sanitarnego ścian w gabinecie „Wysokie Obcasy” prowadzone jest dalsze postępowanie administracyjne.

3. Ocena stanu sanitarnego innych obiektów użyteczności publicznej.

W tej grupie obiektów skontrolowano ustęp ogólnodostępny przy obiekcie gastronomicznym, placówki zapewniające całodobową opiekę dla osób w podeszłym wieku, apteki, stacje paliw, cmentarz, areszt śledczy, parkingi, targowiska, inne obiekty turystyczno-rekreacyjne i sportowe, pralnię, obiekty obsługujące podróżnych. Uchybienia sanitarne stwierdzono w 2 domach opieki oraz klubie sportowym. Dotyczyły one zniszczonych ścian i sufitów w pomieszczeniach, nieprawidłowości w gospodarce odpadami komunalnymi i braku estetyki otoczenia. W 2 obiektach zalecenia pokontrolne zostały wykonane, zaś w stosunku do Domu Opieki w Trześciance prowadzone jest postępowanie administracyjne na zapewnienie prawidłowych warunków do prania i suszenia odzieży mieszkańców.

VII. NADZÓR NAD BEZPIECZEŃSTWEM ŻYWNOŚCI

1. Ocena stanu sanitarnego zakładów żywności i żywienia.

W 2013r. w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Hajnówce znajdowało się ogółem 356 zakładów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym:

- 26 zakłady produkcyjne
- 215 zakładów obrotu żywnością
- 71 zakładów żywienia zbiorowego otwartego, w tym 21 małej gastronomii
- 42 zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego
- 2 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Łącznie spośród obiektów ujętych w ewidencji skontrolowano 301. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 155 decyzje administracyjne, w tym 5 nakazujące wstrzymanie działalności całego obiektu (4 obiekty ruchome oraz wytwórnia konfekcjonowania i sprzedaży internetowej ziół, przypraw).

Z zebranych danych wynika, że stan sanitarny skontrolowanych zakładów w 2013 roku w stosunku do roku poprzedniego uległ nieznacznej poprawie.

Jednak pomimo, że według kryteriów oceny w obowiązujących w całym kraju arkuszach, zdecydowaną większość obiektów oceniono pozytywnie, to w wielu zakładach stwierdzano szereg uchybień, czasem powtarzających się, które skutkowały wydaniem decyzji administracyjnej.

Tabela 10. Rodzaj stwierdzonych niezgodności w zakładach żywności i żywienia w 2013r.

Nazwa i rodzaj niezgodności	Liczba zidentyfikowanych niezgodności
Zły stan techniczny pomieszczeń	66
Systemy bezpieczeństwa żywności oparte o GHP/GMP lub HACCP - brak lub nieprzestrzeżenie	42
Orzeczenia lekarskie z badań do celów sanitarno-epidemiologicznych – brak lub nieaktualne	26
Zniszczone urządzenia, sprzęt i inne składniki wyposażenia,	24
Znakowanie środków spożywczych – brak lub nieprawidłowe	22
Brak porządku i czystości	20
Jakość żywności niewłaściwa (środki spożywcze po upływie daty minimalnej trwałości/ terminie przydatności/ zepsute)	17
Sprzedaż żywności nieopakowanej - niezabezpieczona przed zanieczyszczeniem, brak wydzielonych stoisk, sprzętu do odważania	17
Brak ciepłej wody przy umywalkach, zlewach	16
Brak bieżącej wody	11
Działalność prowadzona bez złożenia wniosku o zatwierdzenie/ wpis do rejestru lub w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu	10
Segregacja składników, wyrobów gotowych - nie zachowana	10
Ciągłość łańcucha chłodniczego środków spożywczych łatwo psujących się naruszona (przechowywanie niezgodnie z deklaracją producenta)	9
Monitorowanie temperatury przechowania żywności	9
Identyfikowalność wprowadzanej do obrotu żywności - brak	8
Brak właściwego zabezpieczenia zakładu przed szkodnikami	7
Niesprawna kanalizacja lub brak	5
Opakowania do kontaktu z żywnością nie zabezpieczone przed zanieczyszczeniem	5
Opakowania do kontaktu z żywnością - brak dowodów że są dopuszczone do kontaktu z żywnością, w tym brak deklaracji zgodności, brak właściwego oznakowania	4
Warunki do utrzymania higieny pracowników (brak ręczników, mydła, brak dostępu do umywalk)	4
Magazynowanie żywności – brak wydzielonych magazynów, miejsc, wystarczającej liczby regałów	4
Mycie i dezynfekcja - brak warunków do prawidłowego mycia sprzętu, wyposażenia, naczyń, brak powierzchni ociekowej	4
Brak oświetlenia w niektórych pomieszczeniach	4
Procedury zabezpieczenia i wycofywania z obrotu partii żywności	3

nieodpowiadającej wymaganiom – brak lub nie przestrzegane	
Personel nie przestrzega higieny osobistej	2
Ustępy – brak możliwości korzystania w okresie zimowym	2
Brak próbek kontrolnych / nieprawidłowo pobierane i przechowywane	2
Obecność szkodników	1
Brak urządzeń kontrolno - pomiarowych	1
Nie dokonano powiadomienia GIS o pierwszym wprowadzeniu suplementów diety do obrotu	1

W wyniku kontroli uznano, że zdecydowana większość zakładów produkcji i obrotu żywności posiada opracowane systemy kontroli wewnętrznej oparte o zasady dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej (GHP/GMP) - 267 zakładów tj. 88,70 % obiektów skontrolowanych, a niektóre również bardziej profesjonalny system jakości tj. Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli (HACCP) -24 zakłady. Wyniki kontroli wskazują jednak, że nie wszyscy przedsiębiorcy przestrzegają zasad dobrej praktyki higienicznej, produkcyjnej oraz stosownych procedur. W stosunku do przedsiębiorców nie przestrzegających elementarnych zasad higieny stosowano sankcje karne w postaci mandatów.

W 2013 roku, podobnie jak w poprzednich latach, kontynuowano wzmożony nadzór nad zakładami, z usług których korzysta duża ilość konsumentów (w tym nad supermarketami), jak też obiektami będącymi najczęściej przedmiotem skarg i interwencji lokalnej społeczności.

Poza ww. zakładami pracownicy Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku sprawowali nadzór nad kosmetykami. Przeprowadzano w tym zakresie kontrole głównie w specjalistycznych sklepach (7 kontroli) oraz pobrano do badań laboratoryjnych 2 próbki kosmetyków. Nieprawidłowości w tym obszarze nie stwierdzono.

2. Ocena jakości zdrowotnej żywności.

W celu oceny jakości zdrowotnej żywności, PPIS w Hajnówce pobierał próbki do badań w kierunku wykrycia różnych zanieczyszczeń.

Tabela 11. Zestawienie pobranych do badań laboratoryjnych próbek żywności i materiałów przeznaczonych do kontraktu z żywnością i kierunki badań.

Lp.	Kierunek badań / badane produkty	Liczba pobranych i zbadanych próbek
1	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne (produkty mięsne, mleczne, garmażeryjne, przetwory zbożowe, wyroby cukiernicze i ciasta, przetwory warzywne, przyprawy ziołowe, środki spożywcze dla niemowląt i małych dzieci, suplementy diety, mieszanki piekarnicze, mrożonki)	85
2	Metale szkodliwe dla zdrowia (zioła, przyprawy, owoce i przetwory owocowo – warzywne, konserwy rybne, ziarna zbóż, wyroby cukiernicze, grzyby, napoje gazowane)	13
3	Zawartość substancji dodatkowych (przetwory warzywne, wyroby garmażeryjne, zioła, przyprawy, grzyby, suplementy diety)	8

4	Pozostałości pestycydów (warzywa, konserwy warzywno-mięsne dla małych dzieci)	6
5	Zanieczyszczenie mykotoksynami (owoce i produkty owocowe, zioła przyprawy)	4
6	Zawartość azotanów (warzywa świeże i przetwory warzywne)	3
7	Skazenia promieniotwórcze (grzyby, jagody)	3
8	W kierunku oceny organoleptycznej (wędliny, majonez)	3
9	W kierunku obecności szkodników (ocena w tym kierunku była również dodatkowo wykonywana w innych próbkach wykazanych powyżej)	2
10	W kierunku prawidłowości oznakowania żywności (ocena w tym kierunku była również dodatkowo wykonywana w innych próbkach wykazanych powyżej)	1
11	Badania substancji migrujących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (deska do krojenia)	1
12	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne - benzo(a)piren (wędliny drobiowe)	1

W roku 2013 do badań laboratoryjnych w kontrolowanych obiektach żywnościowo – żywieniowych pobrano łącznie 129 próbek żywności, 19 próbek sanitarnych, 1 wyrób do kontaktu z żywnością, w tym zakwestionowano 10, co stanowi 6,71% (w 2012 - 2,4% ogółu zbadanych laboratoryjnie próbek). Były to:

- 2 próbki lodów z automatu z powodu zanieczyszczeń mikrobiologicznych (ponadnormatywnej liczby Enterobacteriaceae)
- 2 próbki grzybów suszonych krojonych (borowik szlachetny) pobrany w przetwórni grzybowej sezonowej z powodu nadmiernego zaczerwienienia (28%) w jednej próbce w drugiej (34,4%). Przepisy dopuszczają 5 % (przy nieobecności żywych pasożytów).
- 4 próbki wymazów sanitarnych pobranych w zakładach żywienia zbiorowego z powodu zanieczyszczeń mikrobiologicznych
- 1 próbkę zmiotek w piekarni z powodu obecności żywych szkodników zbożowo- mącznych
- w 1 próbce ciasta przyniesionego przez gościa na przyjęcie weselne stwierdzono obecność bakterii Salmonella Enteritidis (ciasto było źródłem zatrucia pokarmowego).

We wszystkich ww. przypadkach PPIS w Hajnówce wdrożył stosowne postępowanie administracyjne, celem wyeliminowania z obrotu żywności nieodpowiedniej jakości zdrowotnej.

3. Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

Żywnienie zbiorowe zamknięte jest szczególnie ważnym elementem podstawowej formy wyżywienia dla określonych środowisk (dzieci w przedszkolach, wychowanków domu dziecka, pensjonariuszy domów dla ludzi starszych, młodzieży w internatach, pacjentów w szpitalach). Ponieważ na powstawanie chorób dietozależnych istotny wpływ ma sposób odżywiania się społeczeństwa, realizacja żywienia w placówkach żywienia zbiorowego zamkniętego jest przedmiotem nadzoru prowadzonego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

O ile warunki produkcji i obrotu regulują obowiązujące przepisy prawa żywnościowego, zasady racjonalnego żywienia oraz modelowe racje pokarmowe mają formę zaleceń oraz

spełniają rolę edukacyjną w praktycznej realizacji tego rodzaju żywienia. Organy PIS nie mają podstaw prawnych do egzekwowania prawidłowego żywienia w ww. zakładach.

Ocenę sposobu żywienia przeprowadzono w oparciu o analizę dekadowego zużycia produktów i porównaniu przeciętnego spożycia produktów z zalecaną dla danej grupy normą na jedną osobę.

Badaniami sposobu żywienia objęto 36 zakłady, w których oceniono poprawność ułożenia 38 jadłospisów oraz dokonano analizy 5 dekadowych zestawień zużycia produktów. Zakwestionowano 4 jadłospisy z powodu braku białka w posiłkach głównych i niskiego udziału warzyw i owoców w posiłkach.

Natomiast oceniając całodzienne żywienie (domy pomocy - 3, internat - 1, przedszkole – 1) na podstawie porównania przeciętnego spożycia produktów z zalecaną dla danej grupy normą na jedną osobę stwierdzano wartości odbiegające od zalecanych w tym zakresie norm (w tym np. niską wartość energetyczną, niską zawartość witaminy C, niską lub za wysoką zawartość żelaza, wapnia lub zbyt wysokiego udziału energii pochodzącej z tłuszczu lub za niskiego udziału energii pochodzącej z białka).

W celu poprawy jakości żywienia PPIS kontynuuje działania edukacyjne w zakresie zasad racjonalnego żywienia. W 2013 roku realizując w/w zagadnienie wspólnie z pionem promocji zdrowia podejmowano różnorodne działania edukacyjne, które opisano w dalszej części sprawozdania dot. działań oświatowo - zdrowotnych promujących zdrowie.

Ponadto przedstawiciel PSSE w Hajnówce był członkiem komisji etapu rejonowego „XXII Ogólnopolskiej Olimpiady Promocji Zdrowego Stylu Życia Polskiego Czerwonego Krzyża”, zorganizowanego przez Polki Czerwony Krzyż. W etapie rejonowym udział wzięło 24 uczniów wyłonionych w eliminacjach szkolnych w tym 2 kategoriach: szkół gimnazjalnych i szkół ponadgimnazjalnych. Na wniosek Polskiego Czerwonego Krzyża w skład komisji konkursowej wchodził pracownik z pionu higieny żywności i żywienia.

4. Informacja o współpracy z innymi jednostkami kontrolnymi

W roku 2013 podobnie jak i w poprzednich, PPIS współpracował w podejmowanych działaniach z innymi jednostkami kontrolnymi, głównie Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Farmaceutyczną, Inspekcją Handlową, realizując zapisy zawartych porozumień.

Prowadzona współpraca realizowana była m.in. poprzez:

- przeprowadzanie w miarę potrzeb wspólnych kontroli np. z Inspekcją Farmaceutyczną kontrole aptek,
- wzajemne przekazywanie informacji i materiałów o stwierdzonych naruszeniach przepisów prawa żywnościowego
- organizowaniu wspólnych szkoleń.

VIII. NADZÓR NAD ŚRODOWISKIEM PRACY

1. Ocena warunków higieniczno-sanitarnych zakładów

W roku 2013 nadzorem sanitarnym pod kątem higieny pracy objęto 166 zakładów pracy spośród 281 będących w ewidencji Sekcji Higieny Pracy. W skontrolowanych zakładach pracy zatrudnionych jest 4841 osób.

W zakładach pracy występuje szereg czynników szkodliwych dla zdrowia. Są to czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne. Niektóre z nich wykazują właściwości rakotwórcze. Liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych wynosi 2644.

Sytuację epidemiologiczną w zakresie narażeń zawodowych na podstawie wybranych czynników szkodliwych dla zdrowia przedstawiono w poniższej tabeli. Przedstawione dane uzyskano w wyniku przeprowadzanych czynności kontrolnych oraz na podstawie badań środowiska pracy.

Tabela Nr 12.

Lp.	Nazwa czynnika szkodliwego dla zdrowia	Liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych dla zdrowia			Liczba osób pracujących w ponadnormatywnych stężeniach lub natężeniach czynników szkodliwych dla zdrowia		
		Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
1	Hałas	2114	2238	2055	16	4	11
2.	Drgania o oddziaływaniu miejscowym	302	315	338	-	3	-
3.	Drgania o oddziaływaniu ogólnym	345	349	367	-	-	-
4.	Pył drewna z wyjątkiem drewna dębu i buku	437	441	467	-	3	-
6.	Pył drewna twardego	307	306	199	-	3	-
7.	Pył o zawartości do 2% krzemionki	311	179	209	3	-	-
8.	Pył przemysłowe o zawartości od 2% do 50% krzemionki	70	175	93	-	1	-
9	Pyły węgla kamiennego i brunatnego zawierające wolną krystaliczną krzemionkę od 2% do 10%	76	74	69	-	-	9
10.	Rozpuszczalniki organiczne	72	39	34	2	-	-
11.	Dymy spawalnicze	210	262	104	2	-	-

Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia do ogółu zatrudnionych w 2011r. stanowiła 54%, w 2012r. – 55%, zaś w 2013r. – 56%.

Natomiast liczba osób pracujących w ponadnormatywnych stężeniach i natężeniach czynników szkodliwych dla zdrowia do ogółu zatrudnionych w 2011r. stanowiła 0,46%, w 2012r. – 0,29%, w 2013r. – 0,41%.

W 2011 roku liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi do ogółu zatrudnionych stanowiła 9%, w 2012r. – 7,9%, w 2013r.- 5,9 %, czyli systematycznie zmniejsza się.

Tabela Nr 13. Najczęściej stwierdzane uchybienia w zakresie higieny pracy

Lp.	Rodzaj stwierdzonych uchybień	Liczba zakładów, w których stwierdzono uchybienie	Stosunek procentowy obiektów, w których stwierdzano naruszenia do ogólnej liczby skontrolowanych
1	Brak aktualnych badań środowiskowych	10	6
2	Przekroczenia normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia	4	2,4
3	Zły stan techniczny pomieszczeń	10	6
4	Brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego	4	2,4

W wyniku działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz stosowania rozwiązań technicznych i organizacyjnych przez pracodawców dla części pracowników poprawiono warunki pracy. Z posiadanych przez organ sanitarny danych wynika, że:

- obniżono stężenia występujących czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (zmodernizowano systemy wentylacyjne, wprowadzono rotacyjny system pracy - poprawiono warunki pracy dla 46 osób);
- zapewniono właściwy stan sanitarny pomieszczeń produkcyjnych i higieniczno – sanitarnych (w wyniku przeprowadzonych remontów generalnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych oraz pomieszczeń pracy poprawiono warunki pracy dla 77 osób);
- wyeliminowano czynnik szkodliwy, w wyniku czego poprawiono warunki pracy dla 78 osób;
- wprowadzono bezpieczniejsze technologie, w wyniku czego poprawiono warunki pracy dla 34 osób.

W 2013 roku 20 pracowników było narażonych na ponadnormatywny hałas i zapylenie. Przekroczenia norm hałasu wynikają z profilu działalności firm, gdzie technologia wymaga używania głośnych maszyn. Przekroczenia norm stężenia pyłu w powietrzu wystąpiły okresowo na stanowiskach produkcji węgla aktywnych i pakowania węgla drzewnych. Przekroczenia norm były nieduże, maksymalnie do 1,5 krotności normy, zostały wyeliminowane po wydaniu decyzji o doprowadzeniu do obowiązujących norm. Na stwierdzone podczas kontroli przekroczenia normatywów higienicznych na stanowiskach pracy wydano decyzje nakazujące oprócz obniżenia parametrów czynników szkodliwych również zapewnienie właściwych ochron osobistych (nauszniki przeciwhałasowe, maseczki przeciwpyłowe), monitorowanie stanu zdrowia pracowników narażonych przez lekarza medycyny pracy i inne.

2. Ocena w zakresie stosowania oraz wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin

2.1 Obiekty wprowadzające do obrotu chemikalia

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajdują się 54 obiekty zajmujące się obrotem substancjami chemicznymi i ich mieszaninami. Są to hurtownicy lub detaliści wprowadzający do obrotu głównie preparaty chemii budowlanej i artykuły motoryzacyjne.

W dwóch skontrolowanych obiektach stwierdzono wprowadzanie do obrotu produktów zawierających niedozwolone substancje chemiczne. W wyniku działań PIS produkty te zostały wycofane z obrotu.

2.2 Obiekty stosujące chemikalia

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajduje się 66 zakładów stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym w 2013r. skontrolowano 60 obiektów. W skontrolowanych zakładach pracują w kontakcie z substancjami chemicznymi 364 osoby.

W 1 obiekcie stwierdzono nieprawidłowości dotyczące braku właściwego znakowania miejsc przechowywania substancji chemicznych, w drugim stwierdzono natomiast brak aktualnej karty charakterystyki.

3. Ocena w zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków.

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajduje się 10 obiektów (detalistów) wprowadzających do obrotu prekursorzy kategorii 3. W obrocie znajduje się aceton oraz toluen i aceton jako domieszki farb, lakierów i innych preparatów chemii budowlanej. Brak jest importerów i eksporterów prekursorów kat. 2 i kat. 3.

W 2013 roku przeprowadzono 10 kontroli zgodnie z planem, podczas których nie stwierdzano nieprawidłowości.

Skontrolowane obiekty posiadały karty charakterystyki na wprowadzane do obrotu prekursorzy i ich mieszaniny. Oznakowanie substancji i preparatów było prawidłowe, etykiety zawierały znaki ostrzegawcze, zwroty zagrożenia, informacje o producencie / importerze, informacje o składzie.

4. Ocena w zakresie nadzoru na produktami biobójczymi

W ewidencji PSSE w Hajnówce znajduje się 19 obiektów (detalistów) wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W obrocie znajdują się głównie preparaty owadobójcze, gryzoniobójcze, grzybobójcze, impregnaty do drewna oraz repelenty odstraszające owady.

Podczas kontroli nie stwierdzono naruszeń.

5. Ocena sytuacji w zakresie narażenia na czynniki biologiczne

W roku 2013 przeprowadzono 45 kontroli w obiektach, gdzie występują czynniki biologiczne. W powyższym zakresie kontrolowane były głównie podmioty lecznicze, zakłady produkcji żywności, zakłady usług leśnych, tartaki.

Na czynniki biologiczne w skontrolowanych zakładach narażonych jest 609 osób, z czego 609 na czynniki z 2 grupy zagrożenia, 361 na czynniki z grupy 3 zagrożenia.

Występujące czynniki biologiczne zakwalifikowane do 2 grupy zagrożenia: *Aspergillus fumigatus*, *Candida albicans*, *Salmonella enteritidis*, *Escherichia coli*, *Klebsiella* ssp., *Morganella morgani*, *Proteus mirabilis*, *Proteus vulgaris*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus pneumoniae*, *Streptococcus pyogenes*, *Adenoviridae*, *Rotavirus*, *Cryptococcus neoformans* var. *Neofonnans*, *Borelia burgdorferi*.

Występujące czynniki biologiczne zakwalifikowane do 3 grupy zagrożenia: Salmonella Typhi, Mycobacterium tuberculosis, Wirus zapalenia wątroby typu C, Wirus zapalenia wątroby typu B, Mycobacterium bovis, Brucella abortus, wirus kleszczowego zapalenia mózgu.

W jednym obiekcie podczas kontroli stwierdzono brak rejestru prac i pracowników pracujących z czynnikiem biologicznym grupy 3. W pozostałych zakładach pracodawcy wypełniali obowiązki wynikające z obowiązujących w tym zakresie przepisów.

6. Sytuacja w zakresie narażenia na działanie czynników rakotwórczych

W roku 2013 przeprowadzono 30 kontroli w zakładach, w których występują substancje, mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy. Nie stwierdzano naruszeń bezpośrednio związanych z przepisami o czynnikach rakotwórczych.

W skontrolowanych zakładach w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi pracują 284 osoby. Liczba osób pracujących z poszczególnymi czynnikami rakotwórczymi:

- krezot, olej płuczkowy – 30 osób
- promieniowanie jonizujące – 17 osób
- niskowrząca benzyna niespecyfikowana – 34 osoby
- prace związane z narażeniem na pył drewna twardego takiego jak dąb, buk – 199 osób
- olej gazowy niespecyfikowany – 13 osób
- azbest – 4 osoby.

Nadzór w zakresie azbestu

W ewidencji pionu higieny pracy znajduje się 1 zakład zatrudniający pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest. W toku czynności kontrolnych w tym obiekcie nie stwierdzono uchybień.

W skontrolowanym zakładzie właściciel uzyskał decyzję Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku zatwierdzającą program gospodarki odpadami (materiały zawierające azbest). Podczas kontroli pracownicy posiadali aktualne zaświadczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na wysokości i prac przy zdejmowaniu eternitu. Przechodzą oni okresowe szkolenia BHP i posiadają zaświadczenia o ukończeniu kursu „szkolenie bhp przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest i materiały niebezpieczne przeznaczone dla pracowników na stanowiskach robotniczych”. Do prac przy usuwaniu azbestu pracodawcy zapewnili ochrony osobiste całego ciała: kombinezony jednorazowego użytku (zgodne ze standardami europejskimi dla przeciwchemicznej odzieży ochronnej), maski i rękawice jednorazowe, oznakowane znakami CE. Przy rozbiórkach zdejmowany jest cały wyrób, bez cięcia na mniejsze części i przy użyciu ręcznych narzędzi, aby zminimalizować pylenie. Zdejmowany jest mokry eternit, oraz ograniczany dostęp osób trzecich. Obszar, na którym prowadzone są prace jest odgradzany i oznakowany tablicami informacyjnymi o zagrożeniu azbestem. Zdemontowane odpady opakowywane są w folię polietylenową i oznakowywane, następnie przekazywane są dla firm zajmujących się transportem oraz firm zajmujących się utylizacją odpadów niebezpiecznych.

7. Ocena sytuacji w zakresie występowania chorób zawodowych

W roku 2013 stwierdzono 6 chorób zawodowych. Wszystkie przypadki to borelioza. Sytuacja w zakresie chorób zawodowych na przestrzeni 3 ostatnich lat przedstawia się następująco.

Tabela nr 14. Wykaz chorób zawodowych

Jednostka chorobowa	Liczba stwierdzonych chorób w latach		
	2011	2012	2013
1	2	3	4
1. Kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych	1	1	-
2. Borelioza	2	4	6
3. Mykobakterioza płuc	-	1	-
Razem	3	6	6

W ostatnich latach stwierdza się głównie choroby wywołane przez zarażone kleszcze. Są to przypadki zachorowań wśród grupy ryzyka, głównie u pracowników leśnych oraz u rolników indywidualnych.

Powiat hajnowski położony jest na terenie endemicznego występowania kleszczy zarażonych bakterią *Borrelia burgdorferi*. Wykrywalność boreliozy stale rośnie z powodu coraz większego zaangażowania pracodawców w ochronę zdrowia pracowników narażonych na kleszcze, coraz większa grupa pracowników narażonych na kleszcze poddawana jest badaniom przesiewowym w kierunku boreliozy.

IX. NADZÓR NAD STANEM SANITARNYM PLACÓWEK OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH I HIGIENĄ PROCESÓW NAUCZANIA.

1. Ocena stanu sanitarnego placówek oświatowo-wychowawczych

W 2013 roku nadzorem sanitarnym objęto:

- 9 samodzielnych przedszkoli w tym 2 zespoły wychowania przedszkolnego,
- 3 samodzielne szkoły podstawowe,
- 1 liceum,
- 1 samodzielną szkołę ponadgimnazjalną (1 technikum),
- 11 zespołów szkół, w tym: 3 przedszkola, 11 szkół podstawowych, 11 gimnazjów,
- 1 internat,
- 2 placówki pracy pozaszkolnej,
- 1 szkołę wyższą /Zamiejscowy Wydział Leśny Politechniki Białostockiej w Hajnówce/, a także 9 placówek sezonowych zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Nadzorem nie obejmowano obiektów podlegających pod Starostwo Powiatowe w Hajnówce, nad którymi bieżący nadzór sprawuje PPWIS w Białymstoku (Dom Dziecka w Białowieży, Specjalny Ośrodek Szkolno -Wychowawczy w Hajnówce, Zespół Szkół Ogólnokształcących w Hajnówce, Zespół Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego w Hajnówce, Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce)

W 2013r., podobnie jak w roku poprzednim, nie stwierdzono obiektów nieprzystosowanych. Nie stwierdzono też budynków w złym stanie higieniczno - sanitarnym bądź technicznym.

Wszystkie placówki, oprócz Szkoły Podstawowej w Orzeszkowie i Szkoły Podstawowej w Nowokorninie, podłączone są do sieci kanalizacji zbiorczej (centralnej). Szkoła Podstawowa w Orzeszkowie i Szkoła Podstawowa w Nowokorninie ścieki z kanalizacji wewnętrznej odprowadzają do szamb zlokalizowanych na terenie swoich placówek. Do tych 2 szkół uczęszcza 64 uczniów.

We wszystkich placówkach zostały zachowane wymagane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych.

W trakcie prowadzonych kontroli w placówkach oświatowo - wychowawczych dokonano oceny stanu sanitarnego i technicznego.

Mając na uwadze poprawę warunków higieniczno-sanitarnych i technicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych wydano 14 decyzji administracyjnych, w tym 10 nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i 4 zmieniające treść wydanych decyzji.

W 2013 roku wykonano zalecenia z 12 decyzji, w tym 7 wydanych w latach ubiegłych. W związku z tym odnotowano poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych w niżej wymienionych placówkach ponieważ:

- przeprowadzono remonty bieżące polegające na malowaniu części pomieszczeń placówek i /lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg
- wymieniono stolarkę okienną i/lub drzwiową w części pomieszczeń w budynkach placówek
- przeprowadzono remonty sanitariatów (malowanie pomieszczeń, wymiana urządzeń sanitarnych, wyłożenie ścian glazurą i posadzek terakotą

• **Nadzór nad szkołami wyższymi.**

W Hajnówce funkcjonuje Zamiejscowy Wydział Leśny Politechniki Białostockiej, na którym studiuje 145 studentów stacjonarnych i 133 zaocznych.

W 2013 roku oddano do użytku nowocześnie wyposażoną pracownię środowiska leśnego, w skład której weszła pracownia chemiczna i mikroskopowa. Prowadzone są w niej zaawansowane badania umożliwiające identyfikację botaniczną, pomiary morfometryczne oraz analizy chemiczne. We wszystkich pomieszczeniach budynku, w którym znajdują się laboratoria, wymieniono oświetlenie (z żarowego na jarzeniowe).

Uczelnia posiada salę gimnastyczną rekreacyjno – zastępczą. Zajęcia odbywają się na basenie i na w/w sali gimnastycznej uczelni.

• **Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami w zakładach nauczania.**

W roku 2013 wszystkie placówki szkolne posiadające substancje i preparaty chemiczne skontrolowano w zakresie przestrzegania ustawy z dnia 25.02.2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach. W trakcie kontroli nie stwierdzono uchybień dotyczących warunków przechowywania lub stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin.

2 . Higiena procesów nauczania

Na warunki higieny procesów nauczania składają się m.in. takie czynniki jak dostosowanie mebli do wzrostu dzieci i higieniczny rozkład zajęć.

- **Dostosowanie mebli do wzrostu dzieci.**

We wszystkich przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach wchodzących w sprawdzono dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu uczniów.

Skontrolowano ogółem 710 stanowisk pracy przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkolaków w 43 oddziałach. Wszystkie dzieci, podobnie jak w roku ubiegłym, siedziały w ławkach dostosowanych do wzrostu (100%).

- **Higieniczna ocena rozkładu zajęć.**

We wszystkich szkołach, dokonano oceny higienicznej tygodniowych rozkładów zajęć. Na podstawie oceny dokonanej w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego rozkład w 2 ocenianych oddziałach w Liceum Ogólnokształcącym ZDZ w Hajnówce budził zastrzeżenia pod względem higienicznym z powodu nierównomiernego rozłożenia zajęć. W związku z tym sporządzono wystąpienie do dyrektora szkoły.

3. Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Infrastruktura do zajęć wychowania fizycznego w stosunku do roku 2012 nie zmieniła się. Przeprowadzono remonty bieżące sal gimnastycznych/bloków sportowych polegające na malowaniu części pomieszczeń i/lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg w następujących placówkach:

- w Zespole Szkół w Kleszczelach ,
- w Technikum Leśne w Białowieży.

W 1 szkole nadzorowanej przez PPIS w Hajnówce – (**Szkole Podstawowej Nr 3 w Hajnówce - 95 dzieci**) uczniowie nie mają możliwości korzystania z sali gimnastycznej w placówce bądź bliskim jej sąsiedztwie i ćwiczą na korytarzach szkolnych. W tej szkole warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego oceniono jako niewystarczające.

Liceum Ogólnokształcące ZDZ w Hajnówce, które nie posiada sali gimnastycznej, korzysta z obiektów Klubu Sportowego Puszcza w Hajnówce, gdzie znajduje się siłownia i sala gimnastyczna, a także korzysta ze ścieżek nordic walking zlokalizowanych w pobliskiej Puszczy Białowieskiej. Szkoły nie posiadające boisk sportowych: Zespół Szkół w Kleszczelach i Zespół Szkolno – Przedszkolny w Białowieży posiadają bloki sportowe z dużą salą gimnastyczną i rekreacyjno - zastępczą oraz mają możliwość korzystania z boisk gminnych.

Czynne z ciepłą wodą natryskownie posiada:

- 8 zespołów szkół,
- 1 samodzielna szkoła ponadgimnazjalna.

Z informacji uzyskanych w czasie kontroli wynika, że są one wykorzystywane tylko po dodatkowych zajęciach sportowych. Po lekcjach wychowania fizycznego młodzież na ogół nie korzysta z natryskowni.

4. Dożywianie w szkołach.

Ze względu na długi okres pobytu dzieci w szkole, często wydłużony o czas dojazdu, spożywanie posiłku w szkole staje się koniecznością. W 2013 roku wszystkie szkoły zapewniły uczniom możliwość korzystania z gorącego posiłku.

W 1 szkole, w Liceum Ogólnokształcącym ZDZ w Hajnówce, uczniowie nie mieli możliwości spożycia gorącego posiłku na terenie swojej placówki. Uczniowie tej szkoły

chodzili na obiady do Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Hajnówce (6 uczniów korzystających z obiadów).

Do 4 szkół obiady dowożono z innych placówek. Z obiadów dowożonych korzystali uczniowie 3 szkół podstawowych (Szkoły Podstawowej w Orzeszkowie, Szkoły Podstawowej w Nowokorninie, Szkoły Podstawowej Nr 3 w Hajnówce) i 1 Zespołu Szkół Nr 3 w Hajnówce. Ogólnie dowożono do szkół 282 obiady pełne i 14 obiadów jednodaniowych. Z obiadów korzystało ogółem 2072 uczniów wszystkich szkół z ponadpodstawowymi łącznie na 3334 uczęszczających do tych szkół (62,1%), 916 obiadów spożywanych na wsi i w mieście było finansowanych całkowicie przez MOPS i GOPS, co stanowi 44,2 % wszystkich spożywanych obiadów .

5. Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach.

Dzieci w szkołach miały zapewnioną opiekę medyczną. W 2013r. podobnie jak w roku ubiegłym tylko Zespół Szkół w Czyżach korzystał z opieki w pobliskim Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej, a uczniowie Liceum Ogólnokształcące Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Hajnówce z pomieszczenia w szkole, nie będącym typowym gabinetem. W gabinetach była zapewniona tylko opieka pielęgniarska. Ze względu na zaniechanie wykonywania szczepień w szkołach nie zapewniono opieki lekarza podstawowej opieki.

X. DZIAŁANIA OŚWIATOWO-ZDROWOTNE I PROMUJĄCE ZDROWIE W POWIECIE

Działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej w 2013 roku koncentrowały się na wdrażaniu i realizacji interwencji programowych i nieprogramowych wynikających z wytyczonych kierunków działań przez Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowy Program Zdrowia, wskazań Światowej Organizacji Zdrowia oraz sytuacji epidemiologicznej powiatu hajnowskiego.

Podejmowane działania dotyczyły następujących zagadnień:

- promocji zdrowego stylu życia
- profilaktyki chorób wynikających z niewłaściwego odżywiania się i niewystarczającej aktywności fizycznej
- profilaktyki nowotworowej
- profilaktyki tytoniowej
- profilaktyki HIV/AIDS
- profilaktyki uzależnienia od środków psychoaktywnych
- profilaktyki chorób przenoszonych przez kleszcze
- higieny jamy ustnej, osobistej i otoczenia
- zapobiegania wypadkom, urazom i zatruciom

Adresatami programów, akcji i innych przedsięwzięć prozdrowotnych byli:

- nauczyciele, pedagodzy i psychologowie szkolni i przedszkolni
- pracownicy służby zdrowia – lekarze, pielęgniarki
- dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym
- młodzież szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
- studenci

- rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży
- kobiety w wieku prokreacyjnym
- uczestnicy i opiekunowie wypoczynku letniego i zimowego
- przedstawiciele lokalnych mass mediów
- ogół społeczeństwa

W zakładach opieki zdrowotnej zadania prozdrowotne realizowane są poprzez zapobieganie i profilaktykę chorób podczas rutynowej pracy lekarzy i pielęgniarek (rozmowy uświadamiające, instruktaże, pokazy, rozdawnictwo, formy wizualne). Każda placówka realizuje działania wynikające z jej specyfiki i potrzeb, a także z aktualnych zagadnień epidemiologicznych powiatu i sytuacji ogólnokrajowej.

Wszystkie placówki nauczania i wychowania prowadzą prozdrowotną edukację dzieci i młodzieży. Odbywa się ona poprzez realizację ścieżek edukacyjnych, nauczanie zintegrowane, akcje i imprezy prozdrowotne, festyny rodzinne integrujące całe środowisko szkolne i rodziców. Zagadnienia z zakresu wychowania zdrowotnego są ujmowane szczegółowo w programach profilaktycznych i wychowawczych opracowywanych przez wszystkie placówki.

Dużym zainteresowaniem cieszą się zdrowotne programy przeznaczone dla dzieci i młodzieży w określonym wieku, dotyczące uzależnień, higieny, profilaktyki chorób, zdrowia psychicznego. Szkoły i przedszkola współpracują z Policją, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Strażą Pożarną, PSSE w trakcie wdrażania powyższych programów, wspólnych akcji prozdrowotnych, szkoleń nauczycieli, pedagogizacji rodziców.

Na terenie powiatu realizowane były kolejne edycje oraz wdrażane nowe programy edukacyjne polecane i koordynowane przez PSSE:

- „Różowa wstążeczka” – program profilaktyki raka piersi, przeznaczony dla dziewcząt szkół ponadgimnazjalnych i pacjentek Oddziału Położniczo-Ginekologicznego SP ZOZ w Hajnówce
- „Kleszcz mały czy duży nic dobrego nie wróży” – program profilaktyki chorób odkleszczowych (boreliozy i kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu) przeznaczony dla klas II szkół gimnazjalnych
- „Radosny uśmiech, radosna przyszłość” – edukacja na temat profilaktyki próchnicy zębów skierowana do uczniów klas I-III szkół podstawowych
- „Trzymaj Formę” – program realizowany w ramach ogólnoeuropejskiego projektu dotyczącego profilaktyki chorób dietozależnych, propagujący zbilansowaną dietę i aktywność fizyczną
- „Czyste powietrze wokół nas” – program edukacji antytytoniowej dzieci przedszkolnych i ich rodziców, zwracający szczególną uwagę na szkodliwość biernego palenia tytoniu
- „Nie pal przy mnie, proszę” – program edukacji antytytoniowej skierowany do uczniów i rodziców klas I – III szkół podstawowych
- „Znajdź właściwe rozwiązanie” – program edukacji antytytoniowej obejmujący zasięgiem klasy V-VI szkół podstawowych i uczniów klas gimnazjalnych oraz ich rodziców
- Projekt „Odświeżamy nasze miasta. TOB3CIT (Tobacco Free Cities)”, którego celem jest wzmocnienie realizacji oraz przestrzegania ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o

ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu wyrobów tytoniowych. W ramach założeń projektu założono koalicję lokalną.

- Program „Moje dziecko idzie do szkoły” – skierowany do dzieci 6-letnich oraz ich rodziców
- Program przeciwdziałania uzależnieniu od tytoniu, alkoholu i innych środków psychoaktywnych skierowany do kobiet w wieku prokreacyjnym

W 2013 roku zostały przeprowadzone następujące akcje prozdrowotne organizowane lub współorganizowane przez PSSE:

- „Zimowa szkoła bezpieczeństwa”, „Letnia szkoła bezpieczeństwa” – skierowane do uczestników i opiekunów letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży
- Akcja Światowego Dnia Zdrowia pod hasłem „Zdrowe bicie serca”
- Światowy Dzień bez Papierosa i akcja „Rzuć palenie razem z nami” skierowane do ogółu społeczeństwa, realizowane wśród pacjentów w zakładach opieki zdrowotnej i uczniów wszystkich szkół w powiecie
- Akcja profilaktyczna antynikotynowa w Parku Wodnym
- Akcja profilaktyczna w Powiatowym Ośrodku Wsparcia dotycząca profilaktyki nikotynowej połączona z konkursem plastycznym zorganizowanym przy współpracy ze Starostwem Powiatowym
- Powiatowy etap Wojewódzkiej Olimpiady Wiedzy o HIV/AIDS dla uczniów szkół gimnazjalnych
- Edukacja młodzieży w Zespole Szkół z Dodatkową Nauką Języka. Białoruskiego w Hajnówce na temat HIV/AIDS, WZW typu B i C
- Promowanie racjonalnego żywienia – spotkania z uczniami i rodzicami
- Promowanie zdrowego stylu życia – spotkania z uczniami
- Promowanie zdrowego stylu życia – akcja informacyjno-edukacyjna zorganizowana wspólnie Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
- Profilaktyka skutków nadmiernego promieniowania ultrafioletowego - edukacja skierowana do uczestników wypoczynku letniego i ich opiekunów oraz młodzieży szkolnej
- Profilaktyka grypy – spotkania w szkołach, dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych

XI. ROZPATRYWANIE SKARG, WNIOSKÓW, INTERWENCJI OD LUDNOŚCI

Od mieszkańców powiatu hajnowskiego w 2013 roku wpłynęły 33 interwencje, w tym:

- 29 interwencji dotyczących niewłaściwej jakości żywności i żywienia oraz nieprzestrzegania warunków sanitarnych w zakładach żywności i żywienia.
- 2 nieprawidłowego usuwania odpadów, zanieczyszczenia posesji
- 1 nieprawidłowych warunków pracy w zakładzie wykonywania nagrobków
- 1 niewłaściwego stanu technicznego ubikacji publicznej

Powyższe sygnały były szczegółowo i terminowo rozpatrywane. W wyniku przeprowadzonych kontroli 17 interwencji uznano za uzasadnione, natomiast 3 przekazano do załatwienia innym organom zgodnie z ich właściwością.

Wszystkim osobom, które wnosząc sygnał podały dane adresowe udzielono odpowiedzi, w której przedstawiono wyniki podjętych działań kontrolno-wyjaśniających.

XII. WNIOSKI:

- Choroby nietypowe dla sezonu i terenu występowania, spowodowane czynnikiem egzotycznym nie wystąpiły.
- Realizacja szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych utrzymuje się na wysokim poziomie.
- Stopniowo rośnie liczba osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych.
- Postępowanie z odpadami medycznymi było prawidłowe.
- Procesy dezynfekcji i sterylizacji prowadzone są prawidłowo
- Pozytywnym działaniem, które wpłynęło na poprawę zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia jest zakończenie kompleksowej modernizacji stacji wodociągowej Nowoberezowo wraz z procesem uzdatniania wody oraz wybudowanie nowych odcinków sieci wodociągowej (wod. miejski Hajnówka – 0,613 km, wod. Dubicze Cerkiewne – 2,607 km, wod. Kuzawa – 8,513 km, wod. Narewka – 2,149km).
- W zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego dotyczącego zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę do spożycia dla ludzi nie wystąpiły sytuacje kryzysowe stanowiące bezpośrednie zagrożenie zdrowotne odbiorców wody wodociągowej. Nie stwierdzono przekroczeń wskaźników mikrobiologicznych. Jedynie w 3 wodociągach wystąpiło pogorszenie jakości wody pod względem fizykochemicznym
- Wskazane jest podjęcie przez gminy działań mających na celu podniesienie standardu odkrytych basenów i miejsc do kąpeli oraz działań w kierunku zapewnienia szaletów publicznych jako jednego z zadań gminy w zakresie utrzymania czystości i porządku.
- Stan sanitarno- techniczny placówek nauczania i wychowania kształtował się na poziomie lat ubiegłych. Placówki w miarę pozyskiwanych środków finansowych przeprowadzały niezbędne remonty.
- W szkołach wiejskich i miejskich niewystarczające jest wykorzystanie istniejących natryskowni po lekcjach wychowania fizycznego. Natryski wykorzystywane są tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.
- Stan sanitarny obiektów, nadzorowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jest bardzo zróżnicowany. Działają zarówno obiekty stare, jak i nowoczesne, obiekty małe oraz większe. Poprawa stanu sanitarnego osiągnana jest poprzez modernizację obiektów oraz wprowadzanie systemów zapewnienia jakości. Jednak w wielu przypadkach dopiero postępowanie administracyjno–egzekucyjne prowadzone konsekwentnie przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa zdrowotnego.